

Dr. Réthelyi Miklós ünnepi beszéde

Tisztelt Ünneplő és Emlékező Közösség! Hölgyeim és Uraim!

Ünnepelni és emlékezni jöttünk össze.

Ünnepelni az egy éve felavatott emlékművet, amelynek felállítását a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége kezdeményezte, amely a Szövetség támogatásával és közadakozásból valósult meg. Majzik Mária Magyar Örökség díjas képzőművész

alkotása előtt állva örömmel mondhatom, hogy 2012-ben már nem csak ez az emlékmű emlékeztet a fél évszázada történt embertelenségek sorozatára.

Emlékmű áll Budapesten és emlékművek állnak a kényszerű, gyötrelmes, hosszantartó utazás célállomásain is Mikófalván, Mezőberényben és máshol is.

Jó érzés együtt ünnepelni és emlékezni azokkal, akik a múltat nem elfelejteni és eltörölni, hanem az eltört múltbeli történéseket megismerni, megérteni kívánják és a múlt eseményeiből tanulságot levonni akarnak.

Az utóbbi években egyre nagyobb mértékben felderített, de a magyar társadalom nagy része előtt még mindig nem nyilvánvaló, szomorú tény, hogy 61 évvel ezelőtt Budapestről, néhány hét leforgása alatt több, mint 10000 személyt telepítettek ki.

Családfenntartókat, kis gyerekeket, mozogni már alig tudó időseket, csecsemőket, egyaránt. Nem véletlen, hogy a kitelepítettek felét, 5629 személyt, a négy budai kerületben – az I, II, XI. és XII. kerületben - lévő otthonukból rángatták, költöztették ki.

A módszer gyalázatos volt: váratlanul lecsapni a kiszemeltekre, alig adni időt a készülődésre, hajnalban jött a teherautó, felpakolás, a kora hajnali járókelők a járdákon értetlenkedve vagy döbbenettel fordítják el a fejüket, embertelen körülmények között órákat, fél napot várni bemeszelt ablakú vasúti kocsikban, hosszú utazás, majd megérkezés az ismeretlenbe.

A cél a hortobágyi pusztá vagy - büntetésként a befogadónak – egy-egy tehetősebb vidéki gazda portája.

Az elmúlt két évben több kötetbe olvashattuk a kitelepítettek visszaemlékezéseit.

Valamennyi leírásban különös hangsúlyt kap annak a napnak a hajnala, amikor egy csapásra minden megváltozott.

Ezekből a leírásokból idézek:

„1951. június 17-én – ez egy vasárnap volt – nagy kirándulást tettünk. Hazafelé a 9-es villamosban a fáradságtól lerogyva azt mondtam: most csak az hiányzik, hogy holnap reggel meghozzák a kitelepítési papírt. Hát meghozták. Hétfőn reggel 5 óra körül.

Mikor csengettek, már tudtam, hogy ez következik. Mentem ajtó nyitni és nyertem.

A rendőrtől átvett cédulán ez állt: 05559 sz. véghatározat ...”

Van, aki másként élte át a napot.

1951. június 14. Budapest Szász Károly u. 1. Anyukám és Apukám nagyon szomorú, alig szólnak, idegenek jönnek, suttognak. Holnap el kell utazni! Hat éves voltam, nem értettem semmit az egészről.”

Volt aki már akkor is és visszaemlékezve is pontosan tudta, hogy mi történik:

„Mostanság olvastam egy történelmi nevet viselő személyiség kitelepítési naplóját. Impozáns volt, amilyen nyugalommal vette kézhez a végzést, ahogyan intézkedett. Mindvégig micsoda fölényes magabiztosság! Milyen elegánsan veszített!

Bezzeg micsoda kétségbeesés volt nálunk, Istenem! Nem évszázados az örökség. A mosónő fia és egy kis varró-himzőnő veszíti el élete szinte minden, önerőből összegyűjtött és megbecsült javát.”

Ma már közismert a Budapestről történő kitelepítések célja is: a zsákmányszerzésen túl szétzúzni a magyar társadalom gerincét. Szétrombolni a társadalmat működtető, éltető finom struktúrákat, emberi közösségeket. A II. világháború éveiben és az utána következő 10 évben Magyarország elvesztette a háború áldozatait, majd a kommunista hatalom módszeresen tönkretette a magyar arisztokráciát, a középosztályt, a hangadó tehetséges, eredményes munkát végző polgárok nagy részét és a földjeiken jól gazdálkodó gazdákat. A társadalmi veszteségek békeidőben történt kieroszakolásának egyik embertelen módja volt a kitelepítés és az utána következő korszak is. Hiszen, mint tudjuk, a kitelepítés feloldása után a kitelepítettek földönfutókként kezdhettek új életet, nem mehettek vissza tulajdonukba, nem kapták vissza elrabolt javaikat, még csak Budapest területére sem tehették be lábukat. Megbélyegzetten, bűnősként voltak számon tartva. Sok életpálya törött szét, sok család sorsa generációkra pecsételődött meg. Több, mint 60 évvel az ország és számtalan család sorsát végzetesen meghatározó eseményekre emlékezve, az áldozatoknak és az értelmetlenül szenvedőknek kijáró mély együttérzés kifejezése után ma a kitelepítettek és a befogadók közti személyes, egymást segítő, a kitelepítés évein is túlérő példamutatóan szép, emberi kapcsolatokra is szabad emlékeznünk.

Buzás Zsuzsanna korábbi mezőberényi lakos írásából had idézzek: 1951 nyarán egy két szoba – konyhás ház egyik földes szobájába beköltöztettek egy idős, kitelepített házaspárt, az akkor már 74 éves nyugalmazott Horthy tábornokot és feleségét.

A másik földes szobába – kényszerhelyzetben – édesanyja és kislányként ő költözött be.

A sors kegyeltjei lettek egyszerűen, mert így váratlanul nagyszülőket kapott.

Az édesanya napszámra tudott menni, egyedül ő keresett, mert a „nagyszülők” nyugdíját megvonták, édesapja pedig az ÁVH börtönében volt elzárva. A történelem szeszélye adta „nagyszüleitől” a kislány csodálatos nevelést kapott,

mindentől óvták, védtek őt, sokat meséltek neki. Az idős nénit – Mariska nénit - Ómamának szólította. A nagypapa, Vili bácsi pedig hamar feltalálta magát és mérnöki precizitással javította a rossz órákat, cipőket, a helybeliek pedig étellel fizettek.

Ennek az emberséges viszonyoknak állít emléket az év elején elfogadott és kihirdetett Országgyűlési határozat, amikor kimondja – többek között – hogy az Országgyűlés - szükségesnek tartja mindenkor méltóképpen megemlékezni a kommunista önkény áldozatairól, felhívni a figyelmet a totális diktatúrák, valamint a kollektív bűnösség elvén alapuló kitelepítések embertelenségére;

és az Országgyűlés - tisztelettel adózik a vidéki települések azon lakói előtt, akik - esetenként akár kényszer hatására, de - jó szándékkal befogadták a diktatúra által meghurcoltakat és kitelepítetteket, bizonyítva ezzel emberségüket. Az ő példájuk igazolja, hogy a zsarnoki rendszer kegyetlensége jóindulatot szült a magyar emberekben, akik az elnyomás közepette is képesek voltak segíteni egymáson.

Ünnepelni és emlékezni jöttünk.

Vigyük magunkkal és erősítsen az itt együtt, közösségben eltöltött idő méltósága. Merítsünk erőt a kitelepítettek

ésabefogadókegymást segítő emberségéből. Szükségünk van erre a saját korunk feszültségeinek a feloldásához is.

2012.05.18.

